

om

BEGRAVNING

GRAVPLATSER | GRAVSÄTTNING | BEGRAVNINGSCEREMONIER
BEGRAVNINGSLAGSTIFTNING | BEGRAVNINGSavgift

Om begravning

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation

REDAKTIONSGRUPP Eva Grönwall, Sofia Skog, Eva Årbrandt Johansson

FORM Andréas Lindström (september)

TRYCK Ljungbergs, 2020

TREDJE UTGÅVAN

om

BEGRAVNING

GRAVPLATSER | GRAVSÄTTNING | BEGRAVNINGSCEREMONIER
BEGRAVNINGSLAGSTIFTNING | BEGRAVNINGSAVGIFT

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

3	Förord
4	Lagstiftning och ansvar för begravningsverksamheten
5	Alla måste gravsättas
6	Begravningsavgiften
7	Detta ingår i begravningsavgiften
8	Detta ingår inte i begravningsavgiften
9	Val och önskemål i samband med begravning
	<i>Skäl att skriva ner sina önskemål</i>
	<i>Val av kista och urna</i>
11	Begravningsceremoni
	<i>Begravningsgudstjänst för den som tillhör Svenska kyrkan</i>
	<i>Begravningsgudstjänst för den som inte tillhör Svenska kyrkan</i>
	<i>Begravningsceremoni hos andra trossamfund</i>
	<i>Borgerlig begravning</i>
14	Gravplatser
	<i>Särskilda gravplatser</i>
	<i>Gravplats på annan ort</i>
	<i>Gravrättsinnehavare</i>
	<i>Gravplatstyper</i>
	<i>Gravskötsel</i>
Bilaga i mitten	Till den som ordnar med min begravning – Mina önskemål – fyll i, dra loss och spara!
18	Kremering
19	Gravsättning
	<i>Utströende av aska över land eller vatten</i>
21	Tillsyn av begravningsverksamheten
	<i>Länsstyrelsen</i>
	<i>Begravningsombud</i>
23	Checklista för anhöriga
25	A-Ö Ordförklaringar och sidhänvisningar

Förord

Denna skrift riktar sig till alla som har frågor kring hur begravningar fungerar i Sverige. Skriften förklarar vad begravningsverksamhet är och vad som ingår i begravningsavgiften. Oftast uppstår frågor som rör begravning först när någon närstående har avlidit. Frågorna kan handla om vad anhöriga själva kan göra, vad samhället bekostar och vad dödsboet ska betala för. Det är klokt att söka svar på dessa frågor i förväg och att klargöra – som en hjälp för efterlevande – hur man tänker sig sin egen begravning.

Ansvar för kremering och gravsättning av avlidna har samhället lagt på Svenska kyrkans församlingar och pastorat samt Stockholms och Tranås kommuner. Kyrkans ansvar i begravningssammanhang går långt tillbaka i tiden, cirka 1 000 år. I de allra flesta fall finns de allmänna begravningsplatserna på kyrkans mark. Församlingarna ska på ett trosneutralt sätt bedriva begravningsverksamhet i enlighet med lagstiftningen samt på ett respektfullt sätt möta andra trosuppfattningar och livsåskådningar. Det mångkulturella svenska samhället avspeglas i allt större utsträckning på begravningsplatserna. I den här skriften skiljer vi på kyrkans uppdrag som huvudman enligt begravningslagen och den verksamhet som ingår i trossamfundet Svenska kyrkans verksamhet för dess medlemmar.

Skriftens disposition följer den ordning i vilken anhöriga oftast ställs inför olika frågor som behöver fattas beslut om i samband med dödsfall. Vår förhoppning är att skriften alltid finns tillgänglig, som komplement till församlingars egna webbsidor, när någon söker saklig information om begravning.

Stockholm, september 2016
Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation

Eva Grönwall
Sofia Skog
Eva Årbrandt Johansson

Lagstiftning och ansvar för begravningsverksamheten

I Sverige regleras begravningsverksamheten i en lag, begravningslagen (1990:1144), och i en förordning, begravningsförordningen (1990:1147).

I begravningslagen definieras begravningsverksamhet som alla de åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av de allmänna begravningsplatserna¹.

I Sverige ligger ansvaret för begravningsverksamheten på församlingar/pastorat inom Svenska kyrkan² samt på Stockholms och Tranås kommuner.

Ansvarig för begravningsverksamheten kallas för huvudman. Huvudmannen ansvarar för begravningsverksamheten inom ett visst geografiskt område som kallas förvaltningsområde. Det kan finnas flera huvudmän inom en kommun och en huvudmans förvaltningsområde kan ligga i flera kommuner. Det är folkbokföringen som styr vilken huvudman man tillhör.

Huvudmannen för begravningsverksamheten ska anordna och hålla med tillräckligt antal gravplatser. Huvudmannen ska även tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. I begravningsverksamheten ingår också att ta emot stoft för förvaring och visning, att sköta kremering och gravsättning samt tillhandahålla en lokal utan religiösa symboler för begravningsceremoni. Vidare ingår att hålla personal, byggnader, maskiner och allt annat som behövs för verksamheten samt att anlägga, sköta och vårda begravningsplatsernas allmänna delar. Att sköta enskilda gravplatser som har gravrättsinnehavare ingår inte i begravningsverksamheten. Däremot ingår det att ha viss tillsyn över dessa gravplatser.

¹ Lagstiftningen använder enbart begreppet begravningsplatser. I denna skrift används orden begravningsplats och kyrkogård synonymt.

² Kyrkliga begravningshuvudmän

Alla måste gravsättas

Det är både en samhällelig och en privat angelägenhet att ta hand om gravsättningen av en avliden. Alla måste gravsättas och huvudmannen för begravningsverksamheten är skyldig att ordna en gravplats åt alla folkbokförda inom huvudmannens förvaltningsområde.

På en allmän begravningsplats ska gravplats beredas dem som vid dödsfallet var folkbokförda på en fastighet inom församlingen eller kommunen.

2 KAP. 3 § FÖRSTA STYCKET FÖRSTA MENINGEN BEGRAVNINGSLAGEN

Huvudmannen ska också ordna gravplats åt en dödfödd som avlidit efter utgången av tjuogoandra havandeskapsveckan, om kvinnan är folkbokförd inom huvudmannens förvaltningsområde. Detsamma gäller en dödfödd som avlidit före utgången av tjuogoandra havandeskapsveckan, om kvinnan begär det och ett läkarintyg om dödsfallet lämnas till huvudmannen.

För den som vid dödsfallet var folkbokförd enbart i kommunen eller under rubriken ”utan känd hemvist” gäller särskilda regler.

Det är viktigt att stoft efter avliden kremeras eller gravsätts så snart som möjligt. Den längsta tillåtna tiden mellan dödsfall och kremering eller gravsättning är en månad. Om det finns särskilda skäl kan Skatteverket medge anstånd med kremering eller gravsättning.

Det är anhöriga, eller annan, som planerar och ordnar med begravningen. Om ingen anhörig finns eller vill ta hand om begravningen är det kommunens skyldighet att göra det. Oavsett vem som ordnar med begravningen bör den avlidnes önskemål om kremering och om gravsättningen om möjligt beaktas.

Saknar dödsboet ekonomiska tillgångar ordnas begravningen med hjälp av bidrag från kommunen. Bidragets storlek varierar över landet. Kommunens socialkontor på den ort den avlidne senast var folkbokförd kan upplysa om vad som gäller i den kommunen.

Begravningsavgiften

Alla som är folkbokförda i Sverige och betalar kommunal inkomstskatt betalar begravningsavgift. Från och med 2017 är denna enhetlig i hela landet, undantaget i Stockholms och Tranås kommuner. Begravningsavgiften ska täcka de enligt lagen nödvändigaste kostnaderna i samband med gravsättning av en avliden.

Begravningsavgiften är en uppbörd vilket innebär att den anges på skattsedeln. Avgiften beräknas utifrån den kommunala beskattningsbara inkomsten. Storleken på avgiften framgår av det årliga slutskattebeskedet.

I Stockholm och Tranås är det kommunfullmäktige som inför varje budgetår beslutar hur stor begravningsavgiften ska bli för kommuninvånarna i dessa kommuner. I övriga landet är det en statlig myndighet, Kammarkollegiet, som efter förslag från de kyrkliga huvudmännen fastställer den enhetliga begravningsavgiften. Avgiftssatsen är samma för alla oavsett medlemskap i Svenska kyrkan.

Begravningsavgiften ska betalas till huvudmännen inom Svenska kyrkan eller, om den avgiftsskyldige är folkbokförd i en kommun som är begravningshuvudman, till den kommunen.

9 KAP. 2 § FÖRSTA STYCKET BEGRAVNINGSLAGEN

Detta ingår i begravningsavgiften

Alla folkbokförda i Sverige har rätt till de tjänster som räknas upp i begravningslagen. Det finns även möjlighet att få dessa tjänster utan kostnad hos en annan huvudman, om gravsättning ska ske inom ett annat förvaltningsområde än där den avlidne var folkbokförd. Se avsnittet *Gravplats på annan ort*.

För den som vid dödsfallet var folkbokförd inom en huvudmans förvaltningsområde ska huvudmannen utan kostnad för dödsboet tillhandahålla

- gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats under en tid av 25 år,*
- gravsättning inklusive gravöppning, återfyllning och iordningställande av öppnad grav,*
- transporter från det att huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess att gravsättning har skett, med undantag av transport för gravsättning utanför huvudmannens område, om inte transporten beror på ett avtal om tillhandahållande av särskilda gravplatser,*
- kremering,*
- lokal för förvaring och visning av stoftet, samt*
- lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler.*

9 KAP. 6 § BEGRAVNINGSLAGEN

Utöver detta finansierar begravningsavgiften alla de olika åtgärder som har ett direkt samband med förvaltningen av de allmänna begravningsplatserna, till exempel tillhörande administration, nyanläggning av begravningsplatser, skötsel av de allmänna ytorna på begravningsplatser samt vård och bevarande av kulturhistoriskt särskilt värdefulla gravplatser. Även begravningsombudens verksamhet finansieras via begravningsavgiften, se avsnittet *Tillsyn*.

Detta ingår *inte* i begravningsavgiften

Förutom de tjänster som finansieras med begravningsavgiften tillkommer i de flesta fall ett antal utgifter som de anhöriga själva råder över. Dessa utgifter finansieras *inte* av begravningsavgiften och kostnaderna varierar från fall till fall. Det som dödsboet eller anhöriga får bekosta är:

- kista och svepning
- transport av kistlagt stoft från hem/sjukhus till anvisad lokal hos huvudman för förvaring och visning av stoftet
- annonsering
- kistdekoration
- begravningsceremoni inklusive begravningsförrättare. Avliden som tillhört Svenska kyrkan har rätt till begravningsgudstjänst utan kostnad för dödsboet
- minnesstund
- urna
- tillverkning, montering och underhåll av gravsten eller annan fast gravanordning
- skötsel av gravplats, se avsnittet *Gravskötsel*.

Val och önskemål i samband med begravning

När någon avlider är det viktigt att de anhöriga eller andra som ordnar med begravningen så långt det är möjligt följer den avlidnes önskan om kremering och om gravsättningen. Det kan handla om vilken gravplatstyp som ska väljas och om platsen för gravsättning.

När någon avlidit, bör hans önskan om kremering och om gravsättningen såvitt möjligt följas av den som i egenskap av anhörig eller närstående eller annars ordnar med gravsättningen.

5 KAP. 1 § BEGRAVNINGSLAGEN

SKÄL ATT SKRIVA NER SINA ÖNSKEMÅL

Det finns inga krav, varken i begravningslagen eller i annan lagstiftning, att man ska skriva ner sina önskemål om den egna begravningen, men det finns goda skäl att göra det.

Det går att fritt formulera sina önskemål eller använda häftet *Mina önskemål*³. Det viktiga är att efterlevande får kännedom om den avlidnes önskemål om den egna begravningen. Dokumentet med önskemålen kan förvaras hos till exempel en advokatbyrå, i ett bankfack eller i hemmet.

Dokumentet kan innehålla följande moment och önskemål om den egna begravningen:

- ort och kyrkogård
- kremering alternativt kistbegravning
- gravplatstyp, till exempel minneslund, askgravlund, askgravplats, befintlig familjegrav, kistgravplats eller urngravplats, se avsnittet *Gravplatstyper*
- utströende av aska över land eller över vatten
- val av kista och urna
- val av svepning/svepdräkt
- begravningsceremoni/avsked
- minnesstund.

³ *Mina önskemål* finns att ladda ned från www.svenskakyrkan.se/begravning.

Det händer att anhöriga är oeniga om var och hur den avlidne ska gravsättas. Ska det vara kistbegravning eller kremering? Ska gravsättning ske i befintlig familjegrav, kanske på annan ort eller i en ny grav på bostadsorten? Under tiden tvist pågår mellan de anhöriga får den avlidne inte gravsättas. Kroppen förvaras då i kyl- eller frysutrymme.

Om tvisten gäller fråga om kistbegravning alternativt kremering eller om plats för gravsättningen ska parterna på begäran erbjudas medling. Det är huvudmannen på den ort där den avlidne senast var folkbokförd som medlar. Om parterna inte kommer överens under medlingen tar länsstyrelsen över ärendet och beslutar vem/vilka av parterna som får bestämma i den tvistiga frågan. Länsstyrelsens beslut kan överklagas till domstol. Ett bra sätt att förebygga en tvist är att skriva ner sina önskemål och göra dem kända för närstående.

VAL AV KISTA OCH URNA

Enligt begravningslagen behöver ett stoft inte placeras i kista, men av arbetsmiljöskäl för de anställda hos huvudmannen används som huvudregel kista vid kistbegravning. Vid kremering ska kista alltid användas. Ingen urna behövs om askan ska strös i minneslund, gravsättas direkt i graven efter kreation eller strös över land eller vatten. Askans transporteras då i en särskild påse eller kartong från krematoriet.

Det är tillåtet att själv tillverka såväl kista som urna. Det är också tillåtet att själv måla och dekorera kista och urna. Krematoriet eller kyrkogårdsförvaltningen kan upplysa om material- och måttföreskrifter och vilka övriga regler som gäller.

Det finns särskilda urnor för barnaska och det finns urnor som rymmer två askor. Sådana kan också egentillverkas.

Begravningsceremoni

Begravningslagen reglerar gravsättning och kremering. I lagen finns däremot inga bestämmelser om begravningen i övrigt. Hur anhöriga väljer att ta avsked av den avlidne är en privat angelägenhet.

Anhöriga har stor frihet att göra avskedet så personligt som de själva önskar. Avsked kan göras i en kyrka, ett kapell, en församlingssal, ett hem, en trädgård, på en strand, vid graven på en begravningsplats eller andra lämpliga platser. Kisttransporter för begravningsceremoni i hemmet, en privat trädgård eller på en strand eller liknande bekostas normalt inte av begravningsavgiften.

Begravningsceremonin är ett frivilligt arrangemang. Därför finns det inget som säger att ceremonin måste hållas vid kistan. Avsked kan tas före kistläggning på sjukhus eller i hemmet eller efter kremeringen med urna.

Avskedet kan också helt utelämnas. Stoffet förs då i kistan från hemmet eller sjukhuset direkt till begravningsplatsen för gravsättning eller till krematoriet för kremering och sedan till begravningsplatsen för gravsättning av askan.

BEGRAVNINGSGUDSTJÄNST FÖR DEN SOM TILLHÖR SVENSKA KYRKAN

Den som tillhör Svenska kyrkan betalar kyrkoavgift. Hur stor avgiften är framgår av det årliga slutskattebeskedet. I kyrkoavgiften ingår begravningsgudstjänst i kyrka med präst, kyrkomusiker, bärartjänst och kyrkvaktmästare. Detta gäller även om begravningsgudstjänsten hålls i en annan församling än i hemförsamlingen.

Det är tjänstgörande präst som tillsammans med de anhöriga, kyrkomusiker samt övriga medverkande utformar begravningsgudstjänsten. Många församlingar har en begravningspastoral, en policy för begravningsgudstjänsten, som beskriver församlingens uppdrag i begravningsmanhanget. Hur begravningspastoralen är utformad varierar mellan församlingarna.

Normalt hålls begravningsgudstjänsten i en kyrka eller i ett begravningskapell. Församling och tjänstgörande präst avgör om gudstjänsten kan hållas till exempel i en bostad eller i en trädgård.

Svenska kyrkans gudstjänster är öppna för alla och besökare kan inte nekas att delta. Det gäller även begravningsgudstjänsten. Att annonsera efter att begravningsgudstjänsten ägt rum kan vara ett alternativ om man vill begränsa antalet deltagare.

Gudstjänsten kan avslutas på två sätt:

- Avslutas gudstjänsten på **begravningsplatsen** görs detta i samband med att kistan sänks i graven. Då tar de sörjande avsked och prästen ber slutbönen. Kistan har förts till graven i processionsbärning med ett bärarlag. Församlingen bestämmer standarden på den bärning som tillhandahålls. Den kan till exempel bestå av katafalkvagn och kistsänkare som församlingen bekostar. Släktingar och vänner får om de så önskar själva bära ut kistan till graven som en sista hedersbetygelse till den avlidne.
- Avslutas gudstjänsten i **kyrkan/kapellet** tar de sörjande avsked vid kistan eller urnan. Efter det att anhöriga har lämnat lokalen förs kistan till krematoriet alternativt till graven. Urnan förs antingen till graven eller till förvaring i avvaktan på gravsättning.

BEGRAVNINGSGUDSTJÄNST FÖR DEN SOM INTE TILLHÖR SVENSKA KYRKAN

En begravningsgudstjänst får hållas för den som inte tillhörde Svenska kyrkan, om det finns särskilda skäl och är förenligt med den avlidnes önskemål. Beslut om huruvida begravningsgudstjänst ska hållas fattas av kyrkoherden i den aktuella församlingen. En avgift får då tas ut för begravningsgudstjänsten. Kostnaden kan variera mellan olika församlingar.

Det är viktigt att i god tid tala med församlingen om såväl möjligheten att ha en begravningsgudstjänst enligt Svenska kyrkans ordning som de ekonomiska villkoren för detta.

BEGRAVNINGSCEREMONI HOS ANDRA TROSSAMFUND

Det finns flera olika trossamfund i Sverige förutom Svenska kyrkan. Många av dem ordnar begravningsceremoni för sina medlemmar. När den avlidne varit medlem i något trossamfund bör den som ordnar med begravningen ta kontakt med företrädare för det samfundet för att planera avskedsceremonin.

BORGERLIG BEGRAVNING

En begravningsceremoni som inte följer Svenska kyrkans ordning för begravningsgudstjänst eller ordning enligt annat trossamfund kallas för borgerlig begravning. Alla begravningshuvudmän ska tillhandahålla en lokal utan religiösa symboler för avskedsceremonier. Kostnad för lokal ingår i begravningsavgiften. Anhöriga får själva ordna och ansvara för en borgerlig begravningsceremoni, bestämma hur den ska utformas och vilka som får vara med.

Borgerliga begravningsförrättare finns i flera kommuner, dock inte i alla. Det behövs inget särskilt förordnande eller tillstånd för att vara borgerlig begravningsförrättare och det finns inget som hindrar att anhöriga och vänner själva håller i den borgerliga ceremonin. Kostnad för begravningsförrättare ingår inte i begravningsavgiften utan bekostas av dödsboet.

Gravplatser

I begravningsavgiften ingår gravplats eller motsvarande på en allmän begravningsplats under en tid av 25 år. Det finns olika gravplatstyper såsom kistgravplats, urngravplats, askgravplats, plats i minneslund, kistminneslund och askgravlund samt plats i kolumbarium (inomhus) eller i urnmur (utomhus). Någon rätt att få en gravplats upplåten i förtid finns inte.

SÄRSKILDA GRAVPLATSER

Rätten till gravsättning på en allmän begravningsplats ska inte vara beroende av att den avlidne tillhörde visst trossamfund. Detta gäller dock inte för rätten till gravsättning på särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. Samtliga huvudmän är skyldiga att, utan kostnad för dödsboet, inom sitt eget förvaltningsområde, eller inom ett närbeläget sådant, tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. För dessa gravplatser kan finnas önskemål om en speciell utformning eller placering i ett visst läge. Huvudmannen ska även tillhandahålla transporter till de särskilda gravplatserna utan kostnad för dödsboet.

GRAVPLATS PÅ ANNAN ORT

Huvudmannen för begravningsverksamheten är skyldig att ordna en gravplats åt alla folkbokförda inom sitt förvaltningsområde. Begravningslagen ger rätt att kostnadsfritt bli gravsatt på annan ort än där den avlidne var folkbokförd, under förutsättning att det finns gravplatsmark. För information om tillgång på gravplats kan den aktuella huvudmannen kontaktas.

Om tillgången på gravplatsmark medger det, får också andra beredas gravplats där.

2 KAP. 3 § TREDJE STYCKET BEGRAVNINGSLAGEN

GRAVRÄTTSINNEHAVARE

För alla bestämda gravplatser finns gravrätter, till skillnad från gemensamma gravplatser som inte har gravrätter, se avsnittet *Gravplatstyper*. Gravrätten uppstår inte automatiskt i samband med en gravsättning utan det sker i samband med att församlingen/pastoratet upplåter gravrätten till någon, oftast en anhörig eller närstående till den avlidne. Den eller de som gravrätten upplåts till kallas gravrättsinnehavare. Gravrättsinnehavaren är antecknad i gravboken eller grav-

Fyll i, dra loss
och spara!

TILL DEN SOM ORDNAR
MED MIN BEGRAVNING

Mina önskemål

Till den som ordnar med min begravning - Mina önskemål

Namn

Personnummer

Ort och datum

Namnteckning

Jag har berättat om mina önskemål för

Jag vill att följande person ordnar med min begravning, såsom att ta kontakt med begravningsbyrå, begravningshuvudman (församling/pastorat/kommun) samt begravningsförrättare

.....

Adress

Övriga kontaktuppgifter

Jag önskar kistbegravas

på en ny gravplats på kyrkogården/begravningsplatsen

.....

i

Jag vill gravsättas på befintlig gravplats med nr som finns på kyrkogården/begravningsplatsen

i.....

Jag är själv gravrättsinnehavare till gravplatsen.

Gravrätten till gravplatsen innehas av annan/andra personer, som samtliga måste ge sitt tillstånd.

Gravrättsinnehavarens/-nas namn, adress och övriga kontaktuppgifter:

.....

.....

.....

.....

.....

Finns det inte plats för min kista där – utan bara för urna eller aska – vill jag i så fall kremeras och bli gravsatt där.

Är inte gravsättning på befintlig gravplats möjlig vill jag bli gravsatt på en ny gravplats på kyrkogården/begravningsplatsen

i.....

Jag önskar kremeras

och gravsättas på kyrkogården/begravningsplatsen

.....
i.....

Jag vill gravsättas i

☐ en ny urngrav	☐ en ny askgravplats
☐ en ny nisch i urnmur	☐ en ny plats i kolumbarium
☐ askgravlund	☐ minneslund

- Jag vill att min aska gravsätts på befintlig gravplats med nr
(kistgravplats/urngravplats/askgravplats/urnmur/kolumbarium) som finns på kyrko-
gården/begravningsplatsen.....
i.....

- Jag är själv gravrättsinnehavare till gravplatsen.

- Gravrätten till gravplatsen innehas av annan/andra personer som samtliga måste ge
sitt tillstånd.

Gravrättsinnehavarens/-nas namn, adress och övriga kontaktuppgifter:

.....
.....
.....
.....

- Är inte gravsättning på befintlig gravplats möjlig vill jag bli gravsatt på en ny gravplats på
kyrkogården/begravningsplatsen.....
i.....

Jag önskar att min aska strös över vatten i

Jag önskar att min aska strös över land i

Om inte utströende av aska tillåts på den plats jag har önskat, vill jag bli gravsatt på följande sätt:

Kista

Jag vill ha enklast tänkbara kista.

Jag vill att kistan ser ut på följande sätt (material, färg och så vidare):

.....

Jag vill att mina anhöriga väljer kista.

Jag har låtit tillverka en kista som jag vill ska användas.

Den förvaras hos

Om det inte är möjligt att använda kistan som jag har låtit tillverka, vill jag att kistan som väljs istället ser ut på följande sätt

Svepning/svepdräkt

Naturmaterial rekommenderas

Jag vill bäddas ned med eget linne, kudde och pläd/filt/täcke i kistan.

Jag vill ha mina egna kläder

.....

.....

Jag vill att mina anhöriga väljer svepdräkt/kläder åt mig.

Jag vill att den svepning som följer med kistan används.

Jag vill *inte* att mina anhöriga ska delta i svepningsarbetet.

Övriga önskemål om kista och svepning

.....

.....

.....

.....

Urna

Ingen urna behövs om askan ska strös direkt i grav, i minneslund, över vatten eller land.

Askans transporteras då i en särskild påse eller kartong från krematoriet.

Jag vill inte ha någon urna.

Jag vill att urnan ser ut på följande sätt (material, färg och så vidare):

.....
.....
.....

Jag vill att mina anhöriga väljer urna.

Jag har låtit tillverka en urna som jag vill ska användas.

Den förvaras hos.....
.....

Om det inte är möjligt att använda urnan som jag har låtit tillverka, vill jag att urnan som väljs istället ser ut på följande sätt:.....
.....

Övriga önskemål om urna

.....
.....
.....
.....

Begravningsceremonin

Begravningsceremonin är en privat angelägenhet och kan utformas som man själv vill – eller utelämnas.

- Jag är medlem i Svenska kyrkan och vill ha begravningsgudstjänst enligt Svenska kyrkans ordning.

Begravningsgudstjänsten ska hållas

- i min församlingskyrka
- i kapellet
- i kyrkan/kapellet på annan ort

- Jag är medlem i trossamfundet.....
och vill ha begravningsceremoni enligt trossamfundets ordning
i deras lokal
- i annan lokal

- Jag vill ha borgerlig begravningsceremoni
- i den lokal utan religiösa symboler som begravningshuvudmannen erbjuder.
- i annan lokal

- Jag vill *inte* ha någon begravningsceremoni.

Övriga önskemål om begravningsceremoni (utsmyckning, bårtäcke, musik, dikter med mera).

.....

.....

.....

.....

.....

Minnesstund/samkväm/samling

Minnesstunden är en privat angelägenhet och kan utformas som man själv vill
– eller utelämnas.

Särskilda önskemål (gäster, lokal, förtäring, underhållning med mera).

.....

.....

.....

.....

.....

- Jag vill att mina anhöriga och vänner utformar minnesstunden.
- Jag vill *inte* att det arrangeras någon minnesstund.

Gravanordning och utsmyckning

Särskilda önskemål (gravsten, plantering med mera).

.....

.....

.....

.....

.....

- Jag vill att den som ordnar med min begravning väljer gravanordning.
- Jag vill *inte* ha någon gravanordning med mitt namn.

För att undvika oenighet mellan anhöriga är det viktigt att skriva ner önskemålen om sin egen begravning och göra dem kända för någon eller några i sin närmaste krets. Att fylla i uppgifterna i detta häfte är ett sätt att göra sina önskemål kända.

Frågor om begravning?

Kontakta i första hand huvudmannen på den ort som ärendet gäller.

Kontaktuppgifter finns på:

www.svenskakyrkan.se/kontakt (sök församling)

för ärenden på orter där Svenska kyrkans församlingar och pastorat är huvudmän.

www.stockholm.se (stöd & omsorg/begravning & kyrkogårdar)

för ärenden i Stockholm stad.

www.tranas.se (familj & omsorg/begravning & griftegårdar)

för ärenden i Tranås kommun.

registret hos huvudmannen. Det är endast gravrättsinnehavaren som kan utöva gravrätten. Med gravrätten följer både rättigheter och skyldigheter.

– gravrätt: den rätt som uppkommer när en bestämd gravplats på en allmän begravningsplats upplåts av den som förvaltar begravningsplatsen till någon för gravsättning.

1 KAP. 1 § BEGRAVNINGSLAGEN

Det går att bli gravrättsinnehavare på flera olika sätt. När en ny gravplats upplåts är det upp till de efterlevande att utse vem eller vilka bland de efterlevande som ska vara gravrättsinnehavare. Anmälan bör göras till den huvudman där den avlidne gravsatts snarast möjligt. Ingen kan bli gravrättsinnehavare mot sin vilja. Vill ingen vara gravrättsinnehavare bör huvudmannen meddelas detta. Om det inte finns någon som kan eller vill vara gravrättsinnehavare förbehålls gravplatsen ändå den gravsatte i 25 år. Huvudmannen ansvarar då för skötseln av gravplatsen. För att anhöriga ska få sätta upp en gravanordning kan huvudmannen kräva att skötseln betalas.

Om en gravrättsinnehavare avlider övergår gravrätten till någon inom en bestämd krets av människor. Det är endast släkt eller personer med nära anknytning till den avlidne eller till någon som är gravsatt inom gravplatsen som kan ta över gravrätten. Den avlidne gravrättsinnehavarens dödsbo ska inom sex månader från dödsfallet anmäla till upplåtaren, det vill säga huvudmannen, vem eller vilka som ska vara gravrättsinnehavare, eller att det inte finns någon som gravrätten kan gå över till. En gravrättsinnehavare kan skriftligen förordna till vem gravrätten ska gå över vid sin död. Den som förordnas måste vara släkt eller på annat sätt ha en nära anknytning till antingen gravrättsinnehavaren eller någon som är gravsatt i den aktuella gravplatsen. Har gravrättsinnehavaren förordnat någon att överta gravrätten ska dödsboet inte anmäla någon ny gravrättsinnehavare.

En gravrätt kan också överlåtas när gravrättsinnehavaren ännu är i livet. En gravrätt får endast överlåtas till någon som genom släktskap eller på något annat sätt har nära anknytning till överlåtaren eller till någon som är gravsatt inom gravplatsen. Det är huvudmannen som slutligen avgör vem som kan bli gravrättsinnehavare. Huvudmannens beslut kan överklagas till länsstyrelsen.

Gravrätten får även återlämnas till upplåtaren innan gravrättstiden har gått ut. När upplåtelse tiden för en gravrätt går ut kan gravrätten förnyas med minst 15 år och högst 50 år i taget. Varje huvudman ställer sina villkor för förnyelse av gravrätt. Avgift för förnyelse beslutas av kyrko- eller kommunfullmäktige.

En gravrättsinnehavare har rätt att bestämma vilka som får gravsättas inom gravplatsen, oberoende av släktskap eller nära anknytning. Gravrättsinnehavaren har också oftast rätt att själv gravsättas inom gravplatsen.

För att en avliden som inte var ensam gravrättsinnehavare ska kunna gravsättas på en gravplats måste samtliga gravrättsinnehavare till gravplatsen ge sitt tillstånd. Kan gravrättsinnehavarna inte komma överens beslutar upplåtaren (huvudmannen) om den avlidne får gravsättas inom gravplatsen. Huvudmannens beslut kan överklagas.

GRAVPLATSTYPER

Det finns olika slags gravplatstyper i Sverige. Alla huvudmän erbjuder inte alla alternativ. Utbudet beror bland annat på efterfrågan hos församlingsborna. Det kan finnas lokala benämningar och beskrivningar av gravplatstyper hos olika huvudmän.

Det finns gravplatser med gravrätt, med begränsad gravrätt och utan gravrätt. Till gruppen gravplatser **med gravrätt** hör *kistgravplatser* med plats för en eller flera kistor (eller urnor) och *urngravplatser* med plats för en eller flera urnor. Till rättigheterna hör att smycka gravplatsen och att efter godkännande från huvudmannen montera en gravsten eller annan fast anordning. Att sätta upp en gravsten är frivilligt. En gravrättsinnehavare kan sätta blommor och ljus på en gravplats utan att det finns en gravsten. Gravanordningar bekostas av gravrättsinnehavaren och är dennes egendom.

Gravrättsinnehavaren till gravplatser med gravrätt är skyldig att hålla gravplatsen i ordnat och värdigt skick. I detta ingår – förutom skötsel av gravplatsen, se avsnittet *Gravskötsel* – även att se till att gravanordningen inte hotar säkerheten på gravplatsen eller närmaste omgivning. Det är gravrättsinnehavaren som alltså måste vidta och bekosta åtgärder för att säkerställa att gravanordningen inte utgör en säkerhetsrisk. Om skador måste förebyggas får huvudmannen akut vidta åtgärder i syfte att förebygga sådana. Gravrättsinnehavaren ska snarast informeras om en sådan åtgärd. Åtgärder på gravanordningen bekostas i de flesta fall av gravrättsinnehavaren.

Gravplatser med **begränsad gravrätt** innebär för gravrättsinnehavaren inskränkningar i rätten att bestämma över gravanordningens utseende och beskaffenhet samt gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Detta beslutar upplåtaren om. Upplåtaren ansvarar för skötsel av gravplatsen som ett serviceåtagande åt

gravrättsinnehavaren. För detta tar upplåtaren ut en avgift i samband med upplåtelse av gravplatsen. Detta gäller för *askgravplatser*, *kolumbarium* inomhus och *urnmur* utomhus som kan ha plats för en eller flera urnor.

Gravplatser **utan gravrätt** är *askgravlund*, *minneslund* och *kistminneslund*, med plats för gravsättningar inom ett gemensamt område. Dessa områden sköter huvudmannen. Vid gravsättning av aska i askgravlund brukar de anhöriga erbjudas att delta. En skylt med den gravsattes namn kan efter beställning sättas upp av huvudmannen på en särskild plats. Namnskylten bekostas normalt av dödsboet eller av anhöriga. Minneslund och kistminneslund är anonyma gravplatstyper där nedsättning eller utströende av aska görs av kyrkogårdspersonalen utan närvaro av de anhöriga. För både askgravlund och minneslund finns en särskilt utformad plats för utsmyckning, gemensam för anhöriga.

GRAVSKÖTSEL

Förutom ansvaret för fasta gravanordningar, såsom gravstenar, är gravrättsinnehavaren skyldig att hålla gravplatsen i ordnat och värdigt skick.

Innehavaren av gravrätten skall hålla gravplatsen i ordnat och värdigt skick.

7 KAP. 3 § BEGRAVNINGSLAGEN

Detta gäller gravplatser med gravrätt, det vill säga kistgravplatser och urngravplatser. Att sköta en gravplats innebär i normalfallet att plantera, rensa ogräs, vattna och ta bort vissna blommor, liksom att putsa gräset runt rabatt och gravsten, alternativt om det är en grusgrav att rensa ogräs i grusytan.

Gravrättsinnehavaren kan själv ta hand om gravskötseln eller köpa tjänsten av någon annan, till exempel församlingen. De flesta församlingar/pastorat erbjuder möjligheten att teckna avtal om gravskötsel. Nivån på skötseln avgör kostnaden för gravrättsinnehavaren. Priset varierar mellan församlingar/pastorat. Avtal om gravskötsel är inte reglerat i begravningslagen. Den som är gravrättsinnehavare måste själv bedöma och jämföra priset och kvaliteten på tjänsten.

Om gravrättsinnehavaren sköter graven själv och huvudmannen finner att gravplatsen är uppenbart vanvårdad, kan huvudmannen besluta att gravrätten är förverkad, det vill säga att gravrätten går tillbaka till huvudmannen.

Kremering

Endast den som innehar en allmän begravningsplats eller en församling får enligt begravningslagen anordna och hålla krematorier.

Kremering av stoft sker snarast efter det att begravningsceremonin har hållits. Innan kremering kan ske måste ett intyg för det inhämtas från Skatteverket. Begravningsbyrån hjälper ofta de anhöriga med detta. På grund av den nedbrytningsprocess som påbörjas i en avliden kropp och med hänsyn till de som ska hantera stoftet är det av stor vikt att kremering sker så snart som möjligt.

Stoftet efter en avliden [...] ska kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast en månad efter dödsfallet. Skatteverket får dock medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

5 KAP. 10 § BEGRAVNINGSLAGEN

Som anhörig finns det möjlighet att närvara under tiden stoftet kremeras. Kontakt tas med aktuellt krematorium för mer information.

Efter kremeringen avskiljs eventuella metalldelar större än tre mm från askan och skickas för återvinning. Det kan handla om implantat i kroppen och beslag från kistan. Eftersom inga garantier kan ges för att smycken som lämnats kvar på den avlidne kommer att tillföras urnan tillsammans med askan rekommenderas anhöriga att ta bort smycken före kistläggningen. Innan locket till urnan tillsluts kan smycken eventuellt läggas i. Krematoriepersonalen bör kontaktas i god tid så att de kan ge besked om hur detta får gå till.

Beroende på val av gravplatstyp kan påse eller kartong vara ett alternativ till urna. Under vissa förutsättningar kan askan hämtas ut av de anhöriga.

Efter kremering får askan lämnas ut till någon enskild bara om denne ska
– föra över askan till en begravningsplats som inte är belägen vid krematoriet,
– gravsätta askan på någon annan plats än en begravningsplats,
– eller föra ut askan ur Sverige.

5 KAP. 14 § BEGRAVNINGSLAGEN

Gravsättning

På grund av den nedbrytningsprocess som påbörjas i en avliden kropp och med hänsyn till den avlidne är det av stor vikt att gravsättning görs så snart som möjligt.

Stoftet efter en avliden [...] ska kremas eller gravsättas snarast möjligt och senast en månad efter dödsfallet. Skatteverket får dock medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

5 KAP. 10 § BEGRAVNINGSLAGEN

Innan gravsättning kan göras måste ett intyg för gravsättning inhämtas från Skatteverket. Begravningsbyrån kan hjälpa de anhöriga med detta. Har ett intyg för kremation inhämtats gäller det även för gravsättning av urna eller aska.

I begravningslagen definieras vad som menas med gravsättning.

- gravsättning: placering av stoft eller aska inom en bestämd gravplats eller inom ett gemensamt gravområde utan bestämda gravplatser eller utströende av aska i minneslund eller på någon annan plats än begravningsplats.

1 KAP. 1 § BEGRAVNINGSLAGEN

Huvudregeln är att gravsättning ska ske på en begravningsplats. Efter tillstånd från länsstyrelsen finns det även möjlighet att strö aska på annan plats.

Stoft eller aska får gravsättas bara på allmän eller enskild begravningsplats. Regeringen får dock meddela föreskrifter om att med askan får förfaras på något annat sätt. Beslut i sådana ärenden meddelas av länsstyrelsen.

5 KAP. 5 § BEGRAVNINGSLAGEN

Aska ska gravsättas inom ett år efter kremeringen. Har aska förts in till Sverige från utlandet ska askan gravsättas senast inom ett år från införseln.

Det är fullt möjligt för anhöriga att själva placera en kista eller en urna i graven. Detta ska göras upp med huvudmannen i förväg. Av säkerhetsskäl är det inte möjligt att anhöriga på egen hand gräver eller fyller igen en kistgrav. Däremot kan anhöriga närvara eller medverka vid återfyllning av graven.

UTSTRÖENDE AV ASKA ÖVER LAND ELLER VATTEN

Begravningslagen öppnar för möjligheten att strö askan över land eller vatten efter tillstånd från länsstyrelsen. Länsstyrelsen avgör villkoren för utströende av aska inom sitt ansvarsområde. Den plats som de anhöriga vill strö askan över ska vara lämplig och askan måste hanteras på ett värdigt sätt.

En ansökan om tillstånd kan inte prövas i förväg, utan först när det finns en avliden. Ansökan om att strö aska efter en avliden kan göras via en e-tjänst på *www.lansstyrelsen.se*.

Den som har fått ett tillstånd att strö aska ska inom den tid som länsstyrelsen bestämmer lämna in ett intyg till länsstyrelsen om att askan har spridits i enlighet med tillståndet.

Länsstyrelser i följande län handlägger ansökningar om utströende av aska: Skåne, Östergötland, Västra Götaland, Stockholm, Dalarna, Västernorrland och Norrbotten.

Tillsyn av begravningsverksamheten

Länsstyrelsen är ansvarig för tillsynen av begravningsverksamheten i Sverige oavsett om det är en församling eller en kommun som är huvudman. Förutom att vända sig till länsstyrelsen kan önskemål och kritik rörande begravningsverksamheten framföras till begravningsombudet, församlingen eller en kommun beroende på vem som är huvudman på orten.

LÄNSSTYRELSEN

Länsstyrelsen har flera uppgifter enligt begravningslagen. Enskilda som har klagomål eller frågor rörande begravningsverksamhet kan ringa eller skriva till länsstyrelsen. Det kan vara frågor som rör till exempel begravningsavgiften eller hur ärenden hanteras hos huvudmannen. Som första instans prövar länsstyrelsen också överklaganden av beslut fattade av huvudmannen i enskilda ärenden enligt begravningslagen. Det är samma länsstyrelser som handlägger ansökningar om utströende av aska som hanterar klagomål och prövar överklaganden inom begravningsverksamheten, se avsnittet *Utströende av aska över land eller vatten*.

BEGRAVNINGSOMBUD

När en församling är huvudman för begravningsverksamheten ska länsstyrelsen förordna ett eller flera begravningsombud att granska hur församlingen tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan.

10 KAP. 2 § BEGRAVNINGSLAGEN FÖRSTA STYCKET

Förutom tillsyn och överprövning utser länsstyrelsen begravningsombud. Begravningsombudets uppgift är att granska hur församlingen tar tillvara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan. Begravningsombudet är länsstyrelsens förlängda arm vid tillsyn av de kyrkliga huvudmännen. Länsstyrelsen utser ett eller flera begravningsombud på alla orter där kommunen inte är huvudman. Länsstyrelsen och huvudmannen kan upplysa allmänheten om vem som är begravningsombud i kommunen.

Ombudet ska informera dem som inte tillhör Svenska kyrkan om sin roll och hålla kontakt med företrädare för andra trossamfund. Ombudet ska ta reda på deras önskemål rörande verksamheten och förmedla dessa till huvudmannen. Det gäller även ceremonilokalen utan religiösa symboler.

Ombudet ska få tillgång till samtliga handlingar som avser begravningsverksamheten hos församlingen och vara informerad om hur inbetalda avgifter används. Begravningsavgiften får enbart användas till begravningsverksamhet.

Ombudet ska också se till att särskilda gravplatser, för dem som inte tillhör något kristet trossamfund, tillhandahålls inom ett godtagbart geografiskt avstånd. Det är huvudmannen – församlingen/pastoratet eller kommunen – som ska tillhandahålla särskilda gravplatser.

Checklista för anhöriga

DETTA KAN ANHÖRIGA ELLER ANDRA NÄRSTÅENDE SJÄLVA GÖRA I SAMBAND MED BEGRAVNINGEN:

- Transporter av den avlidne som inte ombesörjs av huvudmannen för begravningsverksamheten, till exempel från sjukhus till huvudmannens lokaler alternativt till begravningsplats
- Förvara stoftet efter en avliden i hemmet i väntan på kistläggning/ avskedsceremoni/ gravsättning
- Välja eller tillverka kista och urna. För egen tillverkning av kista och/eller urna kontakta huvudmannen
- Ordna med svepdräkt och kistläggning
- Lägga mindre saker eller brev i kista (tala först med huvudmannen)
- Välja kyrka, kapell eller annan lokal för begravningsgudstjänst eller annan avskedsceremoni
- Formulera dödsannons
- Utforma begravningsceremoni (oftast tillsammans med präst eller annan begravningsförrättare)
- Ordna med minnesstund
- Dekorera kista och lokal för avskedsceremoni
- Använda eget bårtäcke
- Bära och transportera kista eller urna till gravplatsen
- Närvara vid kremering
- Sänka kista eller urna
- Strö aska på annan plats än begravningsplats (efter tillstånd från länsstyrelsen)
- Välja eller tillverka gravsten eller annan gravanordning. Ska godkännas av huvudmannen före uppsättning
- Utsmycka gravplatsen

DETTA FÅR ANHÖRIGA ELLER ANDRA NÄRSTÅENDE INTE GÖRA:

- Förvara aska i hemmet
- Låta dela aska. (Länsstyrelsen kan meddela tillstånd till delning av aska om det finns mycket speciella omständigheter.)
- Öppna grav på allmän begravningsplats
- Låta gravsätta utan gravsättningsintyg från Skatteverket
- Låta gravsätta utan tillstånd från gravrättsinnehavaren
- Gräva ner eller strö aska i minneslund
- Strö eller gräva ner aska på annan plats än begravningsplats utan tillstånd från länsstyrelsen
- Låta flytta gravsatt stoft eller aska. (Huvudmannen där stoftet/askan är gravsatt kan bevilja tillstånd till flytt om det finns speciella omständigheter.)

A-Ö Ordförklaringar och sidhänvisningar

ASKA är rester efter kremering, bränning av stoftet i sin kista. Aska kan gravsättas på urngravplats, askgravplats eller askgravlund, i kolumbarium eller urnmur, grävas ner eller strös i minneslund eller, efter tillstånd från länsstyrelsen, strös över land eller vatten.

ASKGRAVLUND är ett gemensamt gravområde för gravsättning av askor med en gemensam plats för namn och smyckning. Anhöriga kan vara med vid gravsättningen. Gravplats i en askgravlund upplåts vanligen utan gravrätt. Begreppet är inte entydigt och lokala avvikelser kan förekomma. *Se sid. 17.*

ASKGRAVPLATS är en gravplats för askor/urnor. På askgravplatsen är det möjligt för makar/partner/anhöriga att vila tillsammans. Den upplåts med begränsad gravrätt. Begränsningen består i gravanordningens utseende och beskaffenhet samt gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Begreppet askgravplats är dock inte helt entydigt och lokala avvikelser kan förekomma. *Se sid. 17.*

BEGRAVNINGSavgift *Se sid. 6.*

BEGRAVNINGSceremoni *Se sid. 11.*

BEGRAVNINGSHUVUDMAN *Se Huvudman.*

BEGRAVNINGSOMBUD *Se sid. 21.*

BEGRAVNINGSPLATSER, allmänna och enskilda, är områden eller utrymmen som behörigen är anordnade för förvaring av avlidnas stoft eller aska. Skillnaden mellan allmänna och enskilda begravningsplatser är att allmänna är anordnade av församlingar eller kommuner medan enskilda anordnas

av stiftelser och andra trossamfund. Alla folkbokförda inom huvudmannens förvaltningsområde har rätt att gravsättas på en allmän begravningsplats, vilket inte gäller för enskilda begravningsplatser.

Begravningsplats och kyrkogård används oftast som synonymer.

BISÄTTNING är inget entydigt begrepp. Betydelsen kan växla från en ort till en annan men i ordet ligger alla de åtgärder som hänger samman med placering av stoft i kista och transport till begravningsceremoni, gravsättning eller kremering. Följande moment kan ingå i bisättningen: påklädning, kistläggning, transport av kistan samt mottagande av kistlagt stoft i lokal för förvaring och visning.

BORGERLIG BEGRAVNING innebär att avskedsceremonin inte följer Svenska kyrkans ordning eller ordning hos annat trossamfund. *Se sid. 13.*

BORGERLIG BEGRAVNINGSFÖRRÄTTARE tillhandahålls av vissa kommuner och begravningsbyråer. Även anhöriga eller vänner till avliden kan vara borgerlig begravningsförrättare och något förordnande behövs inte. *Se sid. 13.*

BÅRTÄCKE är en textil som läggs på kistan, vanligen heltäckande, men kan också vara en mindre duk. Det används i stället för kistdekoration. Bårtäcke kan tillhandahållas av församlingen men anhöriga kan också använda eget.

BÄRARE behövs för förflyttning av kista under pågående begravningsceremoni. Avslutas begravningsgudstjänsten ute på kyrkogården ingår förflyttningen till graven som ett led i

gudstjänsten, så kallad processionsbärning, och bekostas av kyrkoavgiften; således utan kostnad för medlemmar i Svenska kyrkan. I andra fall kan det bli en kostnad för dödsboet. *Se sid. 12.*

DÖDSANNONS är frivilligt. Anhöriga bestämmer själva storlek och utseende. Friheten är stor att välja en personlig symbol men vissa begränsningar finns. Diskutera önskemålen med begravningsbyrå.

DÖDSBO är ett juridiskt begrepp. Dödsboet består av den avlidnes tillgångar och skulder. De kostnader i samband med begravningen som inte täcks av begravningsavgiften bekostas av dödsboet. Saknar dödsboet pengar kan kommunen hjälpa till med ekonomiskt bidrag.

FAMILJEGRAV är inget juridiskt begrepp men ett ofta använt ord för en i släkten redan befintlig gravplats där flera personer i familjen gravsatts.

FLYTTNING AV KISTA ELLER URNA mellan gravplatser får inte utan särskilda skäl göras när gravsättning en gång har skett. En ansökan prövas av den huvudman där kistan eller urnan är gravsatt. Avslås begäran kan beslutet överklagas till länsstyrelsen.

GRAVRÄTT är rätten till en bestämd gravplats. Det finns gravplatser med gravrätt, med begränsad gravrätt och utan gravrätt, se också *Upplåtare*. Med gravrätten följer rättigheter och skyldigheter. *Se sid. 14.*

GRAVSKÖTSEL är skötseln av gravplatsen. Gravrättsinnehavare för gravplatser med gravrätt – kistgravplats och urngravplats – ska hålla gravplatsen i ordnat och värdigt skick. Gravrättsinnehavaren kan själv ansvara

för gravskötseln eller köpa tjänsten av till exempel församlingen. *Se sid. 17.*

GRAVSTEN eller annan gravanordning är frivilligt att sätta upp. Före uppsättning måste huvudmannen godkänna förslaget. Avslås begäran kan beslutet överklagas till länsstyrelsen. Gravplanering på kistgravplats och urngravplats – det vill säga gravplatser med gravrätt – tillhör gravrättsinnehavaren, som har ansvar för att gravanordningen är säkert monterad.

GRAVSÄTTNING av stoft ska ske snarast möjligt och senast en månad efter dödsfall. Gravsättning av aska ska ske snarast möjligt och senast ett år efter kremering. *Se sid. 19.*

GRIFTEFRID/GRAVFRID är ord som inte finns i begravningslagen men väl i förarbetena till lagen. Den grundläggande principen om att gravfriden ska respekteras kommer till uttryck i den restriktiva hållningen när det gäller att tillåta flyttning av stoft eller aska. I brottsbalken anges vad som utgör brott mot griftefriden samt straffpåföljden.

HUVUDMAN kallas den som är ansvarig för begravningsverksamheten inom ett visst geografiskt område. *Se sid. 4.*

KISTA används såväl vid kistbegravning som vid kremering. *Se sid. 10.*

KOLUMBARIUM betyder duvslag och har blivit benämningen på en gravplats i form av en mur eller vägg med små nischer för urnor. För kolumbarium gäller begränsad gravrätt. *Se sid. 17.*

KREMERING kommer från latinets cremare som betyder att bränna. Kremering ska ske inom en månad från dödsfallet. *Se sid. 18.*

KYRKOAVGIFT betalar den som är medlem i Svenska kyrkan. I kyrkoavgiften ingår begravningsgudstjänst med präst, kyrkomusiker, bärartjänst och kyrkvaktmästare.

Se sid. 11.

LOKAL FÖR FÖRVARING OCH VISNING ingår i begravningsavgiften. Den avlidne förvaras i sin kista i väntan på eventuell begravningsceremoni. I anslutning till förvaringslokalen ska det finnas ett rum för visning av den avlidne.

MINNESLUND är en kollektiv gravplats, utan gravrätt, för nedgrävning eller utströende av aska. Eftersom själva gravsättningsplatsen är anonym kan inte anhöriga vara med vid gravsättningen. Namn på gravsatta sätts inte upp, däremot finns en gemensam utsmyckningsplats för snittblommor och ljus.

Se sid. 17.

MINNESSTUND anordnas av anhöriga och förläggs oftast i anslutning till avslutad begravningsceremoni.

MINNESSAKER I KISTA OCH URNA är tillåtna. Förbjudet är sådant som kan betecknas som miljöfarligt eller som kan skada lokaler och utrustning eller de personer som handskas med kistan. Ett smycke kan läggas tillsammans med askan i urnan innan locket nitas fast. Krematoriepersonalen bör kontaktas i god tid så att de kan ge information om hur det ska gå till.

PROCESSIONSBÄRNING, *Se Bärare.*

STOFT är en död persons kropp. Stoftet kan kistbegravas eller kremeras.

SVEPNING är ett ord som kan gälla såväl materialet som själva arbetet vid kistläggning av stoftet.

SVEPDRÄKT är ett ord som också används för de kläder den avlidne har på sig i kistan. Anhöriga bestämmer och väljer själva såväl svepning som svepdräkt. Naturmaterial rekommenderas.

SÄRSKILDA GRAVPLATSER ska tillhandahållas dem som inte tillhör kristet trossamfund. Hit hör till exempel judiska och muslimska gravplatser.

TRANSPORTKOSTNADER är av två slag: de som dödsboet ska betala och de som täcks av begravningsavgiften. Dödsboet betalar för transport av kista med stoft från sjukhus, sjukhem eller privat boende till den lokal där huvudmannen tar över ansvaret för stoftet (kroppen). Den lokalen kan finnas i en kyrka, ett kapell, en ceremonilokal eller på krematoriet. Transport av kistan från förvaringslokal till dess att gravsättning skett inom huvudmannens förvaltningsområde ingår i begravningsavgiften. Transporter till särskild gravplats eller krematorium bekostas av begravningsavgiften även om de ligger utanför huvudmannens geografiska område. *Se sid. 7.*

UPPLÅTARE är den som upplåter en gravrätt. Det är normalt huvudmannen men kan också vara en församling som förvaltar en allmän begravningsplats utan att vara huvudman.

URNMUR *Se sid. 17.*

Skriften *Om begravning* riktar sig till alla som har frågor om hur begravningar fungerar i Sverige. Den förklarar vad begravningsverksamhet är och vad som ingår i begravningsavgiften.

I mitten av skriften finns ett särskilt avsnitt som heter *Mina önskemål*. Tanken är att där kan man berätta hur man tänker sig sin egen begravning – till stöd för sina anhöriga.

Frågor om begravning?

Kontakta huvudmannen på den ort som ärendet gäller.

Kontaktuppgifter finns på:

www.svenskakyrkan.se/kontakt (sök församling)

för ärenden på orter där Svenska kyrkans församlingar och pastorat är huvudmän. Där finns också generell information om begravningsverksamheten och begravningsgudstjänsten.

www.stockholm.se (stöd & familj/begravning & kyrkogårdar)

för ärenden i Stockholm stad.

www.tranas.se (familj & omsorg/begravning & griftegårdar)

för ärenden i Tranås kommun.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation är arbetsgivar- och serviceorganisation för Svenska kyrkans församlingar, pastorat och stift. Arbetsgivarorganisationen ger bland annat råd och stöd avseende begravningsverksamheten till de församlingar och pastorat som är huvudmän.